

การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดสารเสพติดด้วยพุทธธรรม

The Protection and Solution the Problems of Dentrifices by Buddha's Doctrines

ประยงค์ แสนบุราณ
Prayong Saenpuran
สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา
Philosophy and Religion
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
KhonKaen University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการติดยาเสพติดของประชาชน และเพื่อศึกษาการใช้พุทธธรรมแก้ไขปัญหายาเสพติด งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร คือ พระไตรปิฎก พระราชบัญญัติยาเสพติด เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้เสพยาเสพติด และสังเกตปรากฏการณ์จากกลุ่มบุคคลเหล่านี้

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้บุคคล เสพติดยาเสพติด มีอยู่ 3 สาเหตุ คือ สิ่งแวดล้อม ตัวผู้เสพ และตัวยาสเสพติด ส่วนตัวยาสเสพติดนั้นมีจำนวนมากมายถึง 146 ชนิดด้วยกัน สำหรับการนำพุทธธรรมมาแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุหลักทั้ง 3 ที่ทำให้บุคคลเสพติดยาเสพติดแล้ว ผู้วิจัยได้นำหลักมิตรแท้มิตรเทียม และทิศหมาแก่ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ทำให้บุคคลเสพติดยาเสพติด

คำสำคัญ: พุทธธรรม, ยาเสพติด, มิตรแท้มิตรเทียม, ทิศหมา

Abstract

This research has purposes: study the cause of taking the dentrifices of people and study Buddha's doctrines for solution the problems of dentrificers. This research is a qualitative that the researcher studies it from many documents: Tripitaka, the dentrifice Acts, documents about legislations of dentrifices. The researcher interviews people who take many dentrifices and observe their behavior.

The result of the researching is discovered that the main cause which many people take the dentrifices have three: environment, dentrificers, and dentrifices. The dentrifics have over 146 kinds. Having considered the three main causes of people taking dentrifices, the researcher designs to use Buddha's doctrines in the three points: true-hearted friends, false friends and six Disa for solving the problems of dentrifices. These teachings are the most convenient to solve these problems.

Keywords: Buddha's doctrines, dentrifices, true-hearted friends and false friends, six Disa

บทนำ

คำว่า “ยาเสพติด” มีผู้ให้ความหมายไว้ค่อนข้างมาก ในที่นี้ผู้วิจัยใคร่ขอนำมากล่าวไว้สัก 2 ความหมายเพื่อเป็นแนวทางให้เข้าใจความหมายของยาเสพติดมากขึ้น และเป็นประเด็นให้น้ำหนักธรรมของพระพุทธศาสนาเข้ามาแก้ไขปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายก็คือ “ยาเสพติดได้แก่สิ่งที่เสพเข้าไปแล้ว ทำให้อยากเสพอีกและเพิ่มปริมาณในการเสพพร้อมทั้งให้ผู้เสพมีอาการผิดปกติทางร่างกายและทางจิตใจ”¹ ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2522 ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า “ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยการรับประทาน ดื่ม สูบ ชีด หรือโดยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลาและสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง”² จากคำนิยามทั้งสองอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่ายาเสพติดนั้น คือ สิ่งที่คนเสพเข้าไปแล้วจะมีผลที่เป็นโทษแก่ร่างกายและจิตใจ และจะเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ เมื่อมีปริมาณมากในการเสพ ร่างกายก็จะทรุดโทรมมากขึ้น ส่วนจิตใจและสติปัญญา ก็จะอ่อนไหวและอ่อนแอหรือที่เรียกว่า มีอารมณ์ผิดปกติไม่มั่นคง มีอะไรมากระทบจะหงุดหงิด แปรปรวนได้ตลอดเวลา สิ่งที่เสพเมื่อผู้เสพมีอาการอย่างนี้ เรียกว่า สิ่งเสพติดหรือยาเสพติด พระพุทธศาสนาเองถือว่า ยาเสพติด คือ ภัยของผู้เสพและสังคม ดังจะเห็นได้จากที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในเรื่องอบายมุข 6 ในศีล 5 ข้อของคฤหัสถ์ ศีล 10 ข้อของสามเณร และศีล 227 ข้อของพระภิกษุ

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร. นานมีบุ๊คส์. หน้า 1215.

² พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ. กรุงเทพฯ: มหาไทย. 2522. หน้า 3.

1. พุทธธรรมกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดที่นิยามความหมายดังกล่าวมาแล้วข้างบนนั้นมีจำนวนมากมาย และถูกผลิตขึ้นมาให้บริโภคในตลาดมีหลากหลายชื่อ ชนิด และขนาดอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากยาเสพติดมีหลากหลายอย่างนี้ ผู้วิจัยจึงขอจัดยาเสพติดซึ่งเกิดจาก สารเสพติดออกเป็น 2 อย่างกว้างๆ คือ³

1. ประเภทยาเสพติด

ยาเสพติดที่ระบาดในสังคมไทยหรือในต่างประเทศ มีจำนวนมาก ประมาณ 146 ชนิดด้วยกัน แต่ถ้าจะเอายาเสพติดเหล่านั้นมาจัดเป็นหมวดหมู่ หรือ จัดให้เป็นประเภทก็จะสามารถจัดได้เป็น 5 ประเภทด้วย คือ

1) ยาเสพติดที่มีพิษร้ายแรง เมื่อผู้เสพเสพจนติดและเพิ่มปริมาณ มากขึ้น อาจทำให้ผู้เสพยามีอาการหัวใจเต้นเร็วผิดปกติ เนื้อตัวสั่น ตาพร่ามัวและถ้าเสพยา เกินที่ร่างกายจะรับไหว ก็จะทำให้ผู้เสพยาหัวใจวายตายได้ ยาประเภทนี้คือ ยาบ้า เฮโรอีน ยาอี ยาไอซ์ เป็นต้น

2) ยาเสพติดทั่วไป คือ ยาเสพติดที่มีประโยชน์ในการรักษาโรคในระดับ น้อยมาก และทำให้เสี่ยงต่อการรักษาคนไข้ แพทย์ผู้รักษาโรคจึงต้องระมัดระวัง เป็นพิเศษ ยาประเภทนี้คือ มอร์ฟีน โคเคน โคเคอีน

3) ยาเสพติดที่มีส่วนผสม คือ ยาเสพติดที่มียาเสพติดประเภทที่ 2 ผสมอยู่ด้วย และถือเป็นยาที่ขึ้นทะเบียนไว้เป็นยาที่ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อการติดยา ของคนใช้น้อย แต่ยาก็ยังคงมีอันตรายและมีประโยชน์มากในการรักษาโรค เช่น ยาแก้ไอที่ผสมโคเคอีน เป็นต้น

4) ยาเสพติดที่เป็นสารเคมี คือ ยาเสพติดที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด ให้โทษในประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 ดังกล่าวแล้ว เช่น อาเซติคแอนไฮโดรด์ และ อาเซติลคลอไรด์ เป็นต้น

³ แหล่งเดิม. หน้า 5

5) ยาเสพติดที่เป็นพืช คือ ยาเสพติดที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่ 1 ถึงที่ 4 แต่เป็นยาเสพติดประเภทพืช เช่น กัญชา ใบกระท่อม เห็ดขี้ควาย เป็นต้น

ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้คือ ประเภทของยาเสพติดที่ระบาดในประเทศไทย และประเทศใกล้เคียงประเทศเรา เช่น ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม เป็นต้น

2. ชนิดยาเสพติด

ยาเสพติดมีหลากหลายชนิดมาก มีถึง 146 ชนิดที่เสกกันอยู่ทั่วโลก ดังกล่าวมาแล้ว แต่ในบทความนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอนำมาพูดถึงชนิดที่ระบาดทั่วไปและมีฤทธิ์ร้ายแรงเท่านั้น คือ

1) ยาบ้า เป็นสารเคมีสังเคราะห์ที่มีชื่อ “เมทแอมเฟตามีน” ในยาบ้าหนึ่งเม็ดจะมีสารเคมีสังเคราะห์นี้ประมาณ 25-30 มิลลิกรัม มีลักษณะและสีหลายอย่างแล้วแต่ผู้ผลิตจะออกแบบและสีอย่างไร ส่วนฤทธิ์ของยาบ้าจะไปกระตุ้นที่ประสาทส่วนกลาง ได้แก่ สมอและไขสันหลัง ส่งผลให้หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ ความดันโลหิตสูงขึ้น รู้สึกไม่หิว เหงื่อออกมาก ปวดศีรษะ ตาพร่า นอนไม่หลับ ถ้าทานมากจนร่างกายรับไม่ไหว ผู้เสพอาจหัวใจวายตายหรือวิกลจริต เพ้อคลั่ง เห็นภาพหลอน คิดว่า คนอื่นจะมาทำร้ายตนเอง แล้วก็ตัดสินใจทำร้ายคนอื่น

2) เฮโรอีน เป็นสารสังเคราะห์ทางเคมี มีต้นกำเนิดมาจากฝิ่น สกัดจากฝิ่นเป็นมอร์ฟีน สังเคราะห์ทางเคมีจากมอร์ฟีนเป็นเฮโรอีน ลักษณะเฮโรอีนเป็นผงสีขาว มีรสขมจัด ไม่มีกลิ่น ละลายน้ำได้ง่าย ผู้เสพสามารถเสพเฮโรอีนได้ง่าย เช่น ละลายน้ำแล้วฉีดเข้าหลอดเลือด หรือนำไปผสมกับบุหรี่สูบก็ได้ หรือนำไปปนไฟสุดดมไอรเหยาก็ได้ ฤทธิ์ของเฮโรอีนก็คือ ผู้แรกเสพจะมีอาการเคลิบเคลิ้ม มึนเมา ลืมความทุกข์จิตใจ เบิกบาน แต่ถ้าเสพจนติดและเสพมากเกินร่างกายจะทนไหวก็จะมีอาการ คือ ระบบทำงานของหัวใจถูกกด ทำให้หายใจไม่ปกติ หายใจแผ่ว ชัก สลบหรือเสียชีวิตเพราะระบบการหายใจล้มเหลว

3) ยาอี เป็นยาเสพติดชนิดที่เป็นสารสังเคราะห์ มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทและทำให้ประสาทหลอน นิยมใช้กันในกลุ่มวัยรุ่นที่ชอบมั่วสุมกันตามผับตามบาร์ หรือสถานเริงรมย์ที่มีเสียงเพลงดังและมีการเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน เมื่อเสพยาอีเข้าไปแล้ว จะมีอาการผิดปกติของร่างกาย เช่น หัวใจเต้นแรงและเต้นเร็วขึ้น อัตราการหายใจถี่

ปวดศีรษะ เหงื่อออกมาก ตาพร่ามัวมองอะไรไม่ชัดเจน เป็นต้น แต่เมื่อยาที่เสพไปหมดฤทธิ์ลง ผู้เสพจะมีอาการวิตกกังวล มีอาการซึมเศร้าแม้เพียงเสฟเล็กน้อย ยานี้จะทำลายประสาท ทำให้ผลการเรียนรู้ต่ำ และสติปัญญาอ่อนด้อยลงกว่าปกติ

4) โคเคน เป็นสารเคมีที่สกัดมาจากใบของต้นโคคา เป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทอย่างรุนแรง ด้วยามีลักษณะเป็นผงผลึกสีขาวคล้ายๆ แป้งที่ทำขนมปัง แต่จะละเอียดและขาวมันมากกว่านั้น ผู้เสพอาจสูดผงเข้าไปทางโพรงจมูก หรือนำโคเคนไปละลายกับน้ำแล้วฉีดเข้าหลอดเลือดดำก็ได้ เมื่อเสฟเข้าไปแล้ว ผู้เสฟจะมีอาการผิดปกติภายใน 10 วินาทีเท่านั้น แต่หากผู้เสฟได้เสฟเข้าไปมากกว่าปกติที่เคยเสฟ อาจหัวใจวายตายหรือระบบหายใจล้มเหลวก็ได้ หรือหากเสฟไม่มากกว่าปกติ แต่เสฟอย่างต่อเนื่องยาวนาน อาจทำให้ผู้เสฟเพ้อคลั่ง หวาดระแวงคนอื่นๆ คิดว่าเขาจะมาทำร้ายตนเอง

5) ยาไอซ์ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เมทแอมเฟตามีน” เป็นอนุพันธ์หรือเป็นส่วนหนึ่งของยาบ้า และมีฤทธิ์รุนแรงมากกว่ายาบ้ามาก จึงมีคนเรียกว่า “ห่วยยาบ้า” เพราะทั้งสองมีแหล่งกำเนิดอันเดียวกัน ต่างกันเพียงแต่มีกรรมวิธีในการผลิตต่างกันเท่านั้น ยาไอซ์มีการเสฟ 2 วิธี คือ 1. นำยาไปละลายน้ำแล้วฉีดเข้าเส้น 2. นำยาไปเผาแล้วสูดดมควันเหมือนการเสฟยาบ้า

6) กัญชา เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง นิยมปลูกกันทั่วไปในประเทศไทย โดยเฉพาะชาวไร่ชาวนาหรือชาวสวน สาเหตุที่ปลูกก็เพราะเป็นพืชที่นำมาประกอบอาหารได้ และทำให้อาหารมีรสชาติอร่อย นอกเหนือจากนี้แล้ว กัญชาถือว่าเป็นยาเสพติดชนิดหนึ่ง เพราะเมื่อเสฟเข้าไปแล้ว ทำให้หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ ตาแดงกำ เนื่องจากเส้นเลือดฝอยขยายตัวหรือแตก ความจำลดลงหรือความจำเสื่อมลง ความเฉื่อยชาลดลง การรับรู้ระยะทางหรือเวลาผิดปกติ

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือ ฤทธิ์ของยาเสพติดแต่ละตัว อันที่จริงยาเสพติดมีจำนวนมากมายดั่งกล่าวมาแล้วข้างบน แต่ที่นำมากล่าวไว้นี้พอเป็นตัวอย่างเท่านั้น แต่ละตัวมีฤทธิ์ที่แตกต่างกันไป ที่แน่ๆ ฤทธิ์เหล่านั้นมีผลต่อร่างกายและจิตใจชนิดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

3. สาเหตุของการติดยาเสพติด

การติดยาเสพติดมีหลายสาเหตุมาก ผู้วิจัยได้สอบถามผู้เสพยาเสพติด 10 คน ต่างก็ให้เหตุผลตรงกันทุกราย ผู้วิจัยขอสรุปให้ทราบในประเด็นสำคัญเท่านั้น จะไม่ขอนำมาพูดถึงทุกประเด็นที่ได้ข้อมูลมา ประเด็นเหล่านั้น คือ

3.1 สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมถือว่า เป็นสิ่งสำคัญมากที่ทำให้คนไปเสพยาเสพติด ผู้วิจัยได้สังเกตปรากฏการณ์ของเสพยาเสพติดและสอบถามผู้เสพถึงสาเหตุให้เกิดการเสพยา มีปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่ควรพูดถึงได้ ดังนี้

ก. ปัจจัยทางบุคคล หมายถึง บุคคลที่ผู้เสพได้คบหา อาจเป็นเพื่อน หรือพ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เมื่อเสพยาเสพติดอยู่แล้ว ก็อาจจะชักนำโดยวิธีการต่างๆ หรือชักชวนให้เสพยาเสพติดด้วย ปัจจัยทางบุคคลจึงเป็นสาเหตุสำคัญยิ่งที่ทำให้คนหันไปเสพยา

ข. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง สถานะทางรายได้ของคนผู้เสพยา กล่าวคือ คนที่มีรายได้น้อย ทำงานหนัก มีปัญหาในการดำรงชีพมาก ก็เป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เขาไปเสพยาเสพติด เพราะการเสพยาจะทำให้เขาลืมทุกข์ที่เผชิญอยู่ได้ ไปชั่วขณะหรือยาเสพติดบางชนิด ทำให้เขาฮึดสู้ทำงานหนักได้

ค. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง แหล่งที่อยู่อาศัย การศึกษาของชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ถ้าปัจจัยที่พูดถึงนี้มีสภาพไม่ดี เช่น เป็นแหล่งสลัม คนในชุมชนนั้นไม่ได้รับการศึกษา เศรษฐกิจย่ำแย่ หาเช้ากินเช้า หาค่ากินค่า มีการลักเล็กขโมยน้อยกันอยู่ประจำ ปัจจัยทางสังคมอย่างนี้ ยาเสพติดจะเกิดขึ้นในสังคมอย่างนี้ได้ง่ายและจะเจริญได้อย่างรวดเร็วด้วย

3.2 ตัวผู้เสพ

ในกรณีตัวผู้เสพนี้อีกว่า สำคัญที่สุด เพราะถ้าตัวผู้เสพไม่อ่อนไหว ไม่มีอารมณ์แปรปรวน ไม่รวนเร ไม่วิตกกังวล มีความมั่นคง มีจิตใจเข้มแข็ง เห็นคุณค่าของยาเสพติด เขาก็จะไม่เสพ แต่ถ้าตัวผู้เสพลักษณะตรงกันข้าม เขาก็จะเสพยาเสพติดหรือถ้าตัวผู้เสพลักษณะร่างกายไม่ดี มีอาการเจ็บป่วย และได้รับการรักษาด้วยยาบางชนิด ซึ่งผสมยาเสพติดอยู่ การรักษาด้วยยานี้นี้นานๆ อาจจะทำให้ผู้ป่วยติดยาเสพติดได้

3.3 ตัวยาเสพติด

ยาเสพติดเป็นสารที่ก่อให้เกิดการเสพติด มีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท เช่น เมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) เฮโรอีน ยาไอซ์ ยาอี เป็นต้น เมื่อผู้เสพมีความประสงค์จะทดลองเสพแต่เมื่อเสพเข้าไปแล้วติดในรสชาติของมัน เพราะมันทำให้ผู้เสพมีอาการเคลิบเคลิ้ม สนุกสนานต่อการทำงานหนัก เป็นต้น จึงเสพมันเข้าไปบ่อยๆ เมื่อเสพบ่อยจึงติดในการเสพยา ไม่ได้เสพอยู่ไม่เป็นปกติสุข จึงหาทางเสพยาทุกวิถีทาง และเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้นๆ กลายเป็นคนติดยาเสพติดโดยไม่รู้ตัว

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ คือ สาเหตุให้เกิดการติดยาเสพติด ส่วนการแก้ไขตามแนวทางของรัฐบาลนั้นมีหลายวิธีมาก เริ่มตั้งแต่การป้องกันการเสพยา การปราบปรามผู้ผลิต ผู้จำหน่าย รวมไปถึงจนถึงการรักษาเยียวยาผู้เสพติด เมื่อหายขาดแล้วก็ให้เขากลับไปอยู่ในสังคมเดิมของเขา แต่วิธีการแก้ไขของพระพุทธศาสนานั้นแตกต่างกันกับที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะขอลำถึงในหัวข้อต่อไป

2. วิธีแก้ปัญหการติดยาเสพติดตามแนวพุทธ

เมื่อมองดูหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว จะพบว่า หลักคำสอนทั้งหมดของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าคำสอนเรื่องยาเสพติดโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม คำสอนทั้งหมดล้วน แต่ไม่ส่งเสริมเรื่องยาเสพติดหรือสิ่งเสพติด ให้ละเว้นสิ่งเหล่านั้น ยาเสพติดพระพุทธศาสนาถือว่าเป็น “อบายมุข” หรือสิ่งอื่นๆ ที่นำไปสู่การเสพยาเสพติด พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นอบายมุขทั้งนั้น เพราะถือว่าเป็นทางแห่งความเสื่อมไม่เป็นไปเพื่อความงอกงามหรือพัฒนาให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์คำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว พอจะอนุเคราะห์คำสอนของพระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหายาเสพติดออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะที่หนึ่ง คือ หลักกรรมป้องกัน

หากพูดถึงสาเหตุแห่งการติดยาเสพติดดังที่กล่าวมาแล้วนั้น มีประเด็นที่เป็นสาเหตุให้เสพยาเสพติดหรือให้ห่างไกลจากยาเสพติด สาเหตุนั้นคือ “สิ่งแวดล้อม” หมายถึง ปัจจัยทางบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม พระพุทธศาสนาถือว่า “สิ่งแวดล้อม” เป็นทั้งสาเหตุหล่อหลอมให้คนเป็นคนดี และหล่อหลอมให้คนเป็นคนชั่วดังพุทธภาษิตที่ว่า คบคนเช่นใดก็เป็นเหมือนคนเช่นนั้น ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 อย่าง คือ

1.1 สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

ข้อ 1.1 ที่ยกมาตั้งไว้ข้างบนนี้ ผู้วิจัย หมายถึง อบายมุข 6 ประการ นั้นมีทั้งคบบคนชั่วเป็นมิตร และเมื่อคบบคนชั่วเป็นมิตรแล้ว คนชั่วก็จะแนะนำหรือชักจูง หรือบังคับให้ทำชั่วต่างๆ ไปกับเขาที่เป็นคนชั่ว ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “ดูก่อน คฤหบดี บุตรโทษในการประกอบเรื่องๆ ซึ่งการคบบคนชั่วเป็นมิตร 6 ประการเหล่านี้คือ นำให้เป็น นักเลงพนัน 1 นำให้เป็นนักเลงเข้าขู้ 1 นำให้เป็นนักเลงเหล้า 1 นำให้เป็นคนลงคนอื่น ด้วยของปลอม 1 นำให้เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า 1 นำให้เป็นคนหัวไม้ 1 ดูก่อน คฤหบดี บุตร เหล่านี้แลคือโทษ 6 ประการในการประกอบเรื่องๆ ซึ่งการคบบคนชั่วเป็นมิตร”⁴ การคบบคนชั่วและมีโทษ 6 ประการดังพุทธพจน์ที่นำมาไว้ข้างบนนี้ ถือว่าคบบคนชั่ว คือ สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ เป็นทางแห่งความเสื่อม พระพุทธศาสนาไม่ส่งเสริมให้คบบคนชั่ว ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในมงคลสูตรว่า “ไม่คบบคนพาล”⁵ จะนำความเสียหายมาให้ อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ต้องสงสัย โดยเฉพาะยาเสพติดที่กำลังระบาดอยู่ในสังคม ปัจจุบัน เขาจะนำมาให้เสพหรือชักชวนให้เสพยาอย่างแน่อน เพราะคนชั่วกับยาเสพติด จะมาคู่กันเสมอ ไม่มาแยกกันเด็ดขาด

1.2 สิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณ

ข้อ 1.2 นี้ ผู้วิจัย หมายถึง “การคบค้าสมาคมหรือสังคมกับบัณฑิต” และคำว่า “บัณฑิต” ตามนัยของพระพุทธศาสนา หมายถึง พระอริยเจ้า นับตั้งแต่ พระพุทธเจ้าลงไปจนถึงพระอริยสาวกทั้งหลาย ชื่อว่า บัณฑิต บุคคลอื่นๆ แม้เรียนจบปริญญาต่างๆ ระดับไหนก็ตาม ไม่ถือว่าเป็น “บัณฑิต” ถามว่า ทำไมพระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งหลายจึงชื่อว่าเป็นบัณฑิต ตอบว่าเพราะท่านเหล่านี้เป็นผู้ไม่มีกิเลส ไม่มีอาสวะ ไม่มีกิเลสต้นหามักต้องอยู่ในจิตใจเลย จิตใจของท่านสะอาดบริสุทธิ์ และเต็มเปี่ยมด้วยพรหมวิหารธรรม มีความรอบรู้ในสังขารธรรมตามความเป็นจริง เห็นหรือรู้ทุกอย่างด้วยปัญญาญาณวางตกปลงตกทุกอย่าง มีจิตใจตั้งมั่นอยู่อุเบกขาธรรม บุคคลผู้มีปัญญาญาณและสภาพจิตอุดมอยู่ในพรหมวิหารอย่างนี้เรียกว่า “บัณฑิต”

⁴ ที.ปา. 11/252/199.

⁵ พุ.สุตต. 25/261/479.

ในพระพุทธศาสนา และท่านเหล่านี้เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “กัลยาณมิตร” หมายถึง “มิตรดี มิตรแท้ มิตรผู้ตั้งอยู่ในธรรม”⁶ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงมิตรหรือมิตรที่ดีเอาไว้ถึง 4 ประเภทด้วยกัน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ดูก่อน คฤหบดีบุตร มิตร 4 จำพวกเหล่านี้คือ มิตรมีอุปการะ 1 มิตรร่วมสุข ร่วมทุกข์ 1 มิตรแนะประโยชน์ 1 มิตรรักใคร่ 1 ท่านพึงทราบว่าเป็นมิตรมีน้ำใจดี”⁷ มิตรทั้ง 4 ประเภทที่พระพุทธองค์ตรัสไว้แล้วนี้ แต่ละประเภทมีลักษณะอย่างนี้ คือ

1) มิตรมีอุปการะ มีลักษณะ 4 อย่าง คือ “รักษาเพื่อผู้ประมาทแล้ว 1 รักษาทรัพย์สมบัติของผู้ประมาทแล้ว 1 เมื่อมีภัยเอาเป็นที่พึ่งได้ 1 เมื่อมีกิจที่จำต้องทำเกิดขึ้นเพิ่มทรัพย์ให้สองเท่า 1”⁸ นี่คือนิมิตรที่มีอุปการะ ทำตัวเหมือนนุพการีที่คอยดูแลเพื่อนทุกอย่าง ปกป้องรักษาเพื่อนมิให้เพื่อนตกในภาวะอันตรายใดๆ

2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีลักษณะ 4 อย่าง คือ “บอกความลับของตนแก่เพื่อน 1 ปิดความลับของเพื่อน 1 ไม่ละทิ้งในเหตุอันตราย 1 แม้ชีวิตก็อาจสละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนได้ 1”⁹ นี่คือนิมิตรที่ร่วมสุขร่วมทุกข์ ยอมสละตัวเองเพื่อเพื่อน เพื่อนสุขก็สุขด้วย เพื่อนทุกข์ก็ทุกข์ด้วย

3) มิตรแนะประโยชน์ มีลักษณะ 4 อย่าง คือ “ห้ามเพื่อนจากความชั่ว 1 ให้เพื่อนตั้งอยู่ในความดี 1 ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง 1 บอกทางสวรรค์ให้ 1”¹⁰ มิตรแนะประโยชน์มีความสำคัญมาก และคำว่า “ประโยชน์” ในที่นี้ หมายถึง ประโยชน์ที่เป็นคุณธรรมอันจะนำไปสู่การดับทุกข์ได้ มิใช่ประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินเงินทองซึ่งเป็นประโยชน์ในโลกปัจจุบันนี้เท่านั้น

⁶ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เล่มเดิม. หน้า 108.

⁷ ที.ป. 11/261/203.

⁸ ที.ป. 11/261/203.

⁹ ที.ป. 11/262/203.

¹⁰ ที.ป. 11/263/203.

4) มิตรมีความรักใคร่ มีลักษณะ 4 อย่าง คือ “ไม่ยินดีด้วยความเสื่อมของเพื่อน 1 ยินดีความเจริญของเพื่อน 1 ห้ามคนที่กล่าวโทษเพื่อน 1 สรรเสริญคนที่สรรเสริญเพื่อน 1”¹¹ มิตรในประเด็นนี้ คือ เป็นเพื่อนที่รักเพื่อนเหมือนรักตัวเอง ใครจะมาแฉต้องเพื่อนไม่ได้ และมีใครมารักเพื่อนของเขา เขาก็จะชื่นชมคนนั้นด้วย

มิตรหรือเพื่อนที่กล่าวมาแล้วข้างบนนี้ คือ สิ่งแวดล้อมที่ดี จะเป็นตัวหล่อหลอมไม่ให้เพื่อนที่คบค้าสมาคมกับเขากระทำการสิ่งที่ไม่ดี เขาจะพยายามกันเพื่อนออกไปให้ห่างจากความชั่วหรือสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์ทั้งหมด แม้แต่ตัวเขาเองก็ยอมสละชีวิตเพื่อเพื่อนได้ ดังนั้นเมื่อมีสิ่งแวดล้อม คือ บุคคลอย่างนี้อยู่เป็นเพื่อน โอกาสที่จะทำความชั่วหรือไปเสพสิ่งผิดบาปที่เรียกว่า “ยาเสพติด” นั้น แทบจะไม่มีโอกาสเลย เพราะเพื่อนจะป้องกันเพื่อนทุกอย่างที่เป็นความชั่วดังกล่าวแล้ว

ความผูกพันของคนในสังคมที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า “ทิสก” นั้นก็เป็นหลักการอีกอันหนึ่งที่จะป้องกันคนมิให้เข้าไปพัวพันกับยาเสพติด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า “ทิสก” คือ มรรควิธีแห่งความมั่นคงและความเจริญของสังคม สังคมจะขาดทิสกนี้ไปไม่ได้ สังคมใดขาดการประพฤติปฏิบัติตามแนวของทิสก สังคมนั้นจะเสื่อม จะวุ่นวาย จะเต็มไปด้วยปัญหามากมาย แต่ถ้าหากสังคมใดประพฤติปฏิบัติตามทิสก สังคมนั้นจะมั่นคง จะเจริญรุ่งเรือง ภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำมือของผู้ประพฤติปฏิบัติทิสกจะไม่มี ผู้วิจัยขอแนะนำทิสกมาพูดถึงโดยย่อแต่ละทิส ดังนี้

1. ทิสเบื้องต้น หมายถึง มารดาบิดาที่บุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อกันด้วยสถาน 5 คือ ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “ด้วยตั้งใจว่าท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ 1 จักรับทำกิจของท่าน 1 จักดำรงวงศ์สกุล 1 จักปฏิบัติตนเป็นผู้สมควรรับมรดก 1 เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วจักทำบุญอุทิศให้ท่าน 1 มารดาบิดาผู้เป็นทิสหน้าอันบุตรบำรุงด้วยสถาน 5 เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน 5 คือ ห้ามจากความชั่ว 1 ให้ตั้งอยู่ในความดี 1 ให้ศึกษาศิลปวิทยา 1 หาคู่ครองที่สมควรให้ 1 มอบทรัพย์ให้ในสมัย 1”¹² เมื่อมารดาบิดากับบุตรธิดาดำรงตนอยู่ตามหลักทิสเบื้องต้นนี้

¹¹ ที.ป.ว. 11/264/203.

นั่นคือความอบอุ่นของครอบครัว เมื่อครอบครัวอบอุ่น ปัญหาอื่นๆ ไปเสียยาเสพติด เพราะขาดความอบอุ่นในครอบครัวก็จะไม่มี

2. ทิศเบื้องขวา หมายถึง ครูหรืออาจารย์ผู้ให้วิชาความรู้ ศิษย์หรือผู้เรียนเอาวิชาความรู้ฟังประพฤติปฏิบัติต่อครูอาจารย์ด้วยสถาน 5 คือ ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “ด้วยลูกขึ้นยืนรับ 1 ด้วยเข้าไปคอยรับใช้ 1 ด้วยการเชื่อฟัง 1 ด้วยการปรนนิบัติ 1 ด้วยการเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ 1 อาจารย์ผู้เป็นทิศเบื้องขวา อันศิษย์บำรุงด้วยสถาน 5 เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน 5 คือ แนะนำดี 1 ให้เรียนดี 1 บอกศิษย์ด้วยดีในศิลปวิทยาทั้งหมด 1 ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อนฝูง 1 ทำความป้องกันในศิษย์ทั้งหลาย”¹³ ครูหรืออาจารย์ถือว่าเป็นปราการในการป้องกันภัยให้แก่ศิษย์อย่างดียิ่งอย่างหนึ่ง เมื่อครูหรืออาจารย์และศิษย์อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน อย่างนี้ โอกาสที่ศิษย์ทั้งหลายจะพลาดพลั้งไปเสพยาเสพติดนั้นยาก เพราะครูหรืออาจารย์จะคอยปกป้องแนะนำในทางที่ดีอยู่ตลอดเวลา

3. ทิศเบื้องหลัง หมายถึง ภรรยาหรือหญิงที่เป็นคู่ครองของชาย พระพุทธองค์ตรัสถึงหน้าที่ที่สามีจะปฏิบัติต่อภรรยาเอาไว้ 5 สถาน คือ “ด้วยยกย่องว่าเป็นภรรยา 1 ด้วยไม่ดูหมิ่น 1 ด้วยไม่ประพฤตินอกใจ 1 ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้ 1 มอบให้เครื่องแต่งตัว 1 ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลัง อันสามีบำรุงด้วยสถาน 5 คือ จัดการงานดี 1 สงเคราะห์คนข้างเคียงของสามีดี 1 ไม่ประพฤตินอกใจสามี 1 รักษาทรัพย์ที่สามหามาได้ 1 ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง”¹⁴ เมื่อภรรยาและสามีทั้งสองมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ครอบครัวก็จะอบอุ่น ลูกๆ ในครอบครัวที่อบอุ่นก็จะพลอยอบอุ่นไปด้วย ความอบอุ่นของครอบครัว คือ สิ่งป้องกันต่างๆ แก่สมาชิก โดยเฉพาะ ยาเสพติด สมาชิกของครอบครัวที่อบอุ่นแทบจะไม่ปรากฏว่ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

¹² ที.ป.า. 11/267/204.

¹³ ที.ป.า. 11/268/205.

¹⁴ ที.ป.า. 11/269/205.

4. ทิศเบื้องซ้าย หมายถึง มิตรสหายหรือเพื่อนที่คุ้นเคยกัน พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงมิตรสหายที่กุลบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน 5 คือ “ด้วยให้ปัน 1 ด้วยเจรจาถ้อยคำเป็นที่รัก 1 ด้วยการประพุดติประโยชน์ 1 ด้วยความเป็นผู้มีดินเสมอ 1 ด้วยไม่แก่งกล่าวให้คลาดจากความจริง 1 มิตรสหายผู้เป็นทิศเบื้องซ้าย อันกุลบุตรบำรุงด้วยสถาน 5 เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน 5 คือ รักษามิตรผู้ประมาทแล้ว 1 รักษาทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว 1 เมื่อมีภัยเอาเป็นที่พึ่งพำนักได้ 1 ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ 1 นับถือตลอดถึงวงศ์ตระกูลของมิตร ¹⁵” ถ้ามิตรและมิตรหรือเพื่อนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันอย่างนี้ สายสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่พ้องกันไว้ไม่ให้อีกฝ่ายตกต่ำถือว่า เป็นความผูกพันที่ประเสริฐ เป็นเกราะป้องกันภัยทั้งหลายทั้งปวง อันมีภัยยาเสพติด เป็นต้น หลักของทิศเบื้องซ้ายถือว่า เป็นปราการป้องกันภัยอย่างดียิ่งอันหนึ่ง

5. ทิศเบื้องต่ำ หมายถึง ทาสกรรมกรหรือลูกจ้างหรือคนงาน ในโรงงาน หรือบุคคลผู้ทำงานในการดูแลของนายจ้าง พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงทาสกรรมกรผู้เป็นทิศเบื้องต่ำ อันนายพึงบำรุงด้วยสถาน 5 คือ “ด้วยจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง 1 ด้วยให้อาหารและรางวัล 1 ด้วยรักษาในคราวเจ็บไข้ 1 ด้วยแจกของมีรสแปลกๆ ให้กิน 1 ด้วยปล่อยในสมัย 1 ทาสกรรมกรผู้เป็นทิศเบื้องต่ำอันนายบำรุงด้วยสถาน 5 เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน 5 คือ ลูกขึ้นทำงานก่อนนาย 1 เลิกการงานทีหลังนาย 1 ถือเอาแต่ของที่นายให้ 1 ทำการงานให้ดีขึ้น 1 นำคุณของนายไปสรรเสริญ ¹⁶” ทาสกรรมกรถือว่า เป็นบุคคลที่มีโอกาสน้อยทั้งการศึกษาและรายได้ เมื่อนายมีน้ำใจสงเคราะห์ และอนุเคราะห์นายดังที่พุทธพจน์ตรัสไว้ ถือว่าทั้งสองฝ่ายได้ผูกสายใยแห่งคุณธรรมเอาไว้ต่อกัน สายใยนี้แหละจะเป็นตัวป้องกันมิให้แต่ละฝ่ายตกไปอยู่ในทางเสื่อม มีการเสพยาเสพติด เป็นต้น ทั้งสองฝ่ายก็จะรุ่งเรืองและมีความสุขตามอัธยาศัย

¹⁵ ที.ป.ว. 11/270/206.

¹⁶ ที.ป.ว. 11/271/206.

6. ทิศเบื้องบน หมายถึง สมณพราหมณ์ นักบวชหรือผู้ทรงศีล หรือผู้ประพฤติวัตรปฏิบัติ เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง พระพุทธองค์ได้ตรัสถึง หน้าที่ที่กุลบุตรพึงปฏิบัติต่อสมณพราหมณ์ด้วยสถาน 5 คือ “ด้วยกายกรรมประกอบด้วยเมตตา 1 ด้วยวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา 1 ด้วยมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา 1 ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู 1 ด้วยให้อามิสเนื่องๆ 1 สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบน อันกุลบุตรบำรุงด้วยสถาน 5 เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน 5 คือ ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว 1 ให้ตั้งอยู่ในความดี 1 อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม 1 ให้ได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟัง 1 ทำสิ่งที่ได้ฟังแล้วแจ่มแจ้ง 1 บอกทางสวรรค์ให้ 1”¹⁷ พึงสังเกตระหว่าง กุลบุตรผู้ส่งเคราะห์สมณพราหมณ์และสมณพราหมณ์ผู้อนุเคราะห์กุลบุตรทั้งสองฝ่าย ให้กันและกันในเรื่องที่ต่างกัน กล่าวคือ กุลบุตรให้อามิสเพื่อให้สมณพราหมณ์มีอัตภาพดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน แต่สมณพราหมณ์ให้ธรรมแก่กุลบุตรเพื่อให้เขาหลุดพ้นจากกองทุกข์และการให้ของสมณพราหมณ์เป็นการให้สิ่งที่ประเสริฐกว่าทั้งในนี้และหน้า หารให้อย่างนี้ คือ การป้องกันความชั่วที่จะเข้ามาสู่กุลบุตร ปกป้องกุลบุตรจากภัยต่างๆ ทั้งหมด

ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ คือ ระวังป้องกันหรือการป้องกันไม่ให้บุคคลไม่เคย เสพยาเสพติดไปเสพยาเสพติด หลักรรรมต่างๆ ที่นำมากล่าวเอาไว้เป็นหลักรรรม ที่สร้างสังคมให้น่าอยู่แม้ว่าเป็นสังคมปุถุชน สังคมของคนที่มีกิเลส แต่ก็เป็นความสุข ของสังคมแบบชาวบ้าน ถึงจะมีทุกข์อยู่บ้าง ก็ไม่ใช่ทุกข์ที่น่าหวาดกลัวแต่อย่างใด เพราะถ้าสังคมที่ปลอดยาเสพติด มันไม่ต่างอะไรกับสวรรค์บนดิน ทุกคนจะหาความสุข ได้ตามอัตภาพหรือหาความสุขได้ตามความสามารถของเขาเอง

2. ระวังที่สอง คือ หลักรรรมลงโทษ

ในประเด็นที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นหลักรรรมที่ปรากฏในที่ต่างๆ เกี่ยวกับ ยาเสพติด พระพุทธศาสนาได้วางหลักรรรมห้ามเสพยาเสพติดเอาไว้หลายระดับตั้งแต่ ระดับพื้นฐาน กล่าวคือ ระดับชาวบ้านจนถึงระดับสามเณรและภิกษุ แต่ละระดับ ขอพูดถึง ดังนี้

¹⁷ ที.ปา. 11/272/207.

2.1 ระดับชาวบ้าน

พระพุทธศาสนาได้วางหลักกรรมหรือศีลเอาไว้ โดยเฉพาะการห้ามเสพยาเสพติดในศีล 5 ของข้อที่ 5 ซึ่งมีข้อความว่า “สุราเมรัยมัชปาทัฏฐานา เวรมณี” แปลว่า ให้งดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ถามว่า ให้งดเว้นจากการดื่มสุรา (เหล้า) เมรัย (น้ำหมักดอง) อย่างเดียวหรือ ตอบว่า ไม่ใช่ให้งดเว้นเฉพาะสุราและเมรัยเท่านั้น สิ่งมีนเมาอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ก็ให้งดเว้นไปด้วย ถามว่า ทำไมไม่ระบุเอาไว้ในข้อห้าม ตอบว่า สิ่งมีนเมาที่มีชื่ออย่างอื่นจากสุราและเมรัยยังไม่เกิดขึ้นในสมัยนั้น จึงไม่ทรงบัญญัติเอาไว้ อย่างไรก็ตาม สิ่งมีนเมาหรือยาเสพติดที่มีชื่อต่างๆ ในสมัยนี้ ก็ให้สังเคราะห์เข้าในศีลข้อนี้ ห้ามชาวบ้านดื่มหรือเสพทั้งนั้น ถ้าใครฝ่าฝืนก็ถือว่า ศีลขาด เพราะดื่มของมีนเมา พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงโทษในการดื่มสุราเมรัยเอาไว้ ดังพุทธพจน์ว่า “ดูก่อน คฤหบดีบุตร โทษในการประกอบเนืองๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท 6 ประการนี้ คือ การเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นได้ 1 ก่อการทะเลาะวิวาท 1 เป็นบ่อเกิดของโรค 1 เป็นเหตุเสียชื่อเสียง 1 เป็นเหตุไม่รู้จักอาย 1 ข้อที่ 6 คือเป็นเหตุทอนกำลังปัญญา”¹⁸ นี่คือโทษในการดื่มสุราและเมรัยหรือยาเสพติดทั้งหมด พระพุทธศาสนาได้ชี้โทษของการเสพยาเสพติดเอาไว้ แม้ไม่มีการระบุโทษเอาไว้เหมือนทางโลก แต่โทษที่ทางพระพุทธศาสนาระบุเอาไว้ถึงจับผู้เสพไม่ได้ไล่ไม่ทัน เขาก็ได้รับโทษนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

2.2 ระดับสามเณรและพระภิกษุ

การเสพลิงมีนเมาสำหรับสามเณรและพระภิกษุนั้น พระพุทธศาสนา ก็ห้ามไว้ในศีลของท่านนั้นๆ กล่าวคือ สามเณรมีศีลข้อที่ 5 ของศีล 10 ห้ามดื่มสุราและเมรัยเหมือนศีล 5 ข้อที่กล่าวมาแล้ว ส่วนพระภิกษุมีวินัยของพระในหมวดสุราปานวรรคที่ห้ามว่า “ภิกษุดื่มน้ำเมา ต้องปาจิตตีย์” ทั้งศีลข้อที่ 5 ของสามเณรและวินัยของพระ แม้จะพูดเรื่อง “น้ำเมา” ไว้สั้นๆ แต่พึงเข้าใจว่า “นัยของน้ำเมา” หมายถึง ยาเสพติด

¹⁸ ที.ปา. 11/248/198.

ทั้งหมด ส่วนโทษของการดื่มน้ำเมานั้นมีโทษดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะโทษที่กล่าวมานั้นเป็นโทษสากล ใครดื่มก็มีโทษอย่างนั้น อย่างไรก็ตาม สามเณรและพระภิกษุได้รับโทษอย่างเดียวกับชาวบ้าน นอกเหนือจากนั้น ท่านยังได้รับโทษ คือ การดำเนินคดีเตือนจากชาวบ้าน ซึ่งเรียกว่า “โลกวัชชะ” อีกด้วย บางทีโลกวัชชะนี้รุนแรงมากถึงขนาดสามเณรหรือพระผู้เสพนไม่ได้ ถูกบีบให้สึกบ้างหรือถูกไล่ให้สึกบ้าง แม้อาบัติจะเป็นเพียงอาบัติปาจิตตีย์ซึ่งถือว่าเป็นอาบัติเบา ไม่มีโทษมาก แต่การดื่มหรือเสพยาเสพติดเป็นโลกวัชชะ มีโทษแรงมาก

3. ระเบียบที่สาม คือ หลักกรรมบำบัดรักษา

พระพุทธศาสนาถือว่า กายและใจมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในความสัมพันธ์นี้ ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นหัวหน้า กายทำการทุกอย่างอยู่ที่ใจเป็นผู้บงการ การเจ็บไข้ได้ป่วยบางครั้งของกาย ถ้าใจได้รับแรงใจที่ดีมีการเสริมแรงใจให้เข้มแข็งดี โรคทางกายก็อาจจะหายได้ ถามว่า มีสิ่งใดที่จะสร้างจิตให้เข้มแข็งได้ ตอบว่า ในทัศนะของพระพุทธศาสนาแล้ว ธรรม คือ พลังที่จะสร้างจิตให้เข้มแข็ง ไม่มีอะไรที่จะมีพลังเท่ากับธรรม ถามว่า ธรรมอะไรที่จะสร้างจิตให้เข้มแข็งได้ ตอบว่า ธรรม 2 อย่างที่จะสร้างจิตให้เข้มแข็ง คือ สมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา¹⁹ ถามว่า ธรรมทั้ง 2 นั้นมีความหมายและวิธีปฏิบัติอย่างไร ตอบว่า ธรรมทั้งสองนั้นมีความหมายและมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1. สมถภาวนา หมายถึง การฝึกจิตอบรมจิตให้เกิดความสงบ กล่าวคือการฝึกสมาธิให้จิตนิ่งอยู่ในอารมณ์อันใดอันหนึ่งเพียงอารมณ์เดียว เมื่อจิตมีสมาธินิ่งอยู่ในอารมณ์นั้นแล้ว จิตก็จะมีพลังอย่างมาก พลังที่เกิดจากสมาธินี้เรียกว่า “อภิญญา” ได้แก่ การรู้แจ้งอย่างพิเศษ อภิญญานี้แหละ คือ พลัง

2. วิปัสสนาภาวนา หมายถึง การฝึกจิตอบรมจิตให้เกิดปัญญา กล่าวคือ การฝึกจิตให้เกิดความรู้แจ้งในไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ตามความจริงของสังขาร เมื่อจิตรู้แจ้งชัดตามความเป็นจริงแล้ว จะวางตก ปล่อยตก ไม่ยึดมั่นถือมั่น

¹⁹ อัง.ทก. 20/275/77.

จะเกิดพลังจากปัญญาญาณหรืออภิญญาอย่างมหาศาล มนุษย์ธรรมดาไม่สามารถจะคาดเดาพลังจากปัญญาญาณหรืออภิญญาญาณได้เลย เพราะสวัสดียลของมนุษย์ธรรมดา

พลังที่เกิดจากธรรมทั้ง 2 นี้เรียกว่า “ธรรมโอสถ” และธรรมโอสถนี้ จะสามารถเยียวยารักษาโรคทางกายและทางจิตได้ พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งหลายได้ใช้ธรรมโอสถนี้เยียวยารักษาโรคต่างๆ มีปรากฏบ่อยครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงประจวรและทรงให้พระสาวกแสดงธรรมให้ฟัง แล้วทรงหายประจวร เพราะธรรมโอสถนั้น แม้พระอริยเจ้าในสมัยปัจจุบัน เช่น หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ก็อาศัยธรรม คือ วิปัสสนาภาวนารักษาโรคเมื่อท่านอาพาธ จะเห็นว่า การเยียวยารักษาโรคในพระพุทธศาสนานั้น นอกจากอาศัยยารักษาโรคจากแพทย์แผนปัจจุบันหรือแผนโบราณแล้ว การใช้พลังจากสมาธิหรือภาวนาก็เป็นอีกทางหนึ่ง คนที่ปฏิบัติสมาธิหรือภาวนาได้จริง เห็นจริงจะเกิดพลังมหาศาลที่ท่านเรียกว่า “ปัญญาญาณหรืออภิญญาญาณ” และพลังชนิดนี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สุดคณานับ โรคจิตที่เกิดจากการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องเล็กน้อย ขอเพียงผู้เสพนั่นฝึกจิตอบรมจิตอย่างจริงจัง ให้จิตบรรลุอภิญญา เขาก็สามารถใช้พลังนี้รักษาโรคของเขาได้อย่างสบาย

เนื้อหาที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ คือ การอาศัยใช้ธรรมโอสถบำบัดรักษาโรคที่เกิดจากการเสพยาเสพติด อันที่จริงแล้ว ธรรมโอสถรักษาโรคได้สารพัดโรค มิใช่แค่โรคที่เกิดจากยาเสพติดเท่านั้น พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งหลายทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ใช้ธรรมโอสถบำบัดรักษาโรคมาแล้วนับครั้งไม่ถ้วนดังกล่ามาแล้ว ผู้วิจัยมองเห็นประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ธรรมในการรักษาโรค โดยที่เราไม่ต้องไปใช้เงินทองในการหาซื้อยาหรือกรรมนี้อยู่ในป่าในเขาห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถมาพบหมอได้หรือหายาจากแผนปัจจุบัน แผนโบราณได้ หากเราฝึกจิตอบรมจิต ตามหลักภาวนาทั้งสองที่กล่าวมาแล้วนั้นและฝึกจิตอบรมจิตอย่างจริงจัง อย่างมุ่งมั่น ไม่ลดละความพยายาม จนเกิดพลัง คือ “อภิญญาญาณ” พลังนี้จะใช้รักษาโรคให้กับตัวเองได้ สารพัดโรคอย่างที่พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งหลายเคยปฏิบัติมา อาจจะมีคำถามว่า ถ้าธรรมโอสถดีจริง ทำไมไม่ใช้รักษาให้มีชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบัน ก็ขอตอบว่า “สัพเพ สังขารา อนิจจา” สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เกิดแล้วก็ต้องดับ จะให้อยู่ตลอดไปได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2530). **ฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา

พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 10, 11, 20, 25.

ข้อมูลทุติยภูมิ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2524). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ. (2522). กรุงเทพมหานคร: มหาดไทย.

เอกสารอ่านประกอบ

วรวิทย์ ฤทธิ์ทิศ. (2550). **คดียาเสพติด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

จิตฤดี วีระเวสส์. (2522). **คดียาบ้า**. กรุงเทพมหานคร: จิรัฏการพิมพ์.

ชาญณรงค์ ปราณี่จิตต์. (2550). **ยาเสพติด**. กรุงเทพมหานคร: บ้านเงา.

ศราวุธ สิงห์โนนตาต. (2534). **คดียาเสพติด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.